

hij leefde in een era zonder precedentes, die van 'de wetenschappelijke revolutie en de techniek'. Meer dan enkel de instrumenten aan de basis van deze innovatiegolf over te nemen, destilleerde de theaterman uit de wetenschappelijke vooruitgang denkpatronen, onderzoeksmethoden, ja zelfs de volledige conceptuele dramaturgie voor zijn oeuvre. Wat kunst en wetenschap voor Brecht dusdanig verenigde, was een rotsvast geloof in de vooruitgang. Kennis is ontdekking is verbetering. De auteur van *Leben des Galilei* – en vele tijdgenoten met hem – was ervan overtuigd dat het verbond van theater en wetenschap een emancipatorische kracht bezat.

Vandaag lijken wetenschapper en kunstenaar voorbij de naïviteit van dit historisch optimisme. Zeker als hun namen Luk Steels en Marc Pauline luiden. Eerstgenoemde, hoofd van het bekende Artificial Intelligence Laboratory, vertrekt van de vaststelling dat de werking van de menselijke hersenen veel onvoorspelbaarder is dan het logische, causaal werkende stelsel waar men doorgaans nog in gelooft. In een poging de complexe relatie tussen intelligentie, leerprocessen en taalverwerving te vatten organiseert Steels experimenten met robots. Achtergrond vormt een eigenzinnige versie van 'the survival of the fittest', een these die Steels ensceneert in een competitieve omgeving waarin zelfontworpen machientjes elkaar letterlijk te slim af moeten zijn willen ze overeind blijven. De onderzoekspool van Steels hoopt zo te achterhalen in hoeverre gesimuleerde zelfredzaamheid intelligentie voortbrengt. In de Beurs klonk het gebalde betoog van de professor omtrent de antropomorfe gedragsexperimenten alvast veelbelovender dan het er op de scène uitzag. Met weinig meer dan een apparaatje op wielandrijving dat als het welbekende speelgoeddiertje ofwel rondtolt ofwel compulsief tegen de rand van zijn arena opbotst, is het moeilijk overtuigen.

Het lage spektakelgehalte van Steels werd echter ruimschoots gecompenseerd door zijn artistieke gesprekspartner, de directeur van het controversiële Survival Research Laboratory. In gewild contestatieve shows maken Pauline en kompanen sinds 1979 de duistere kant van experimenten met technologie voelbaar. Zelfredzaamheid staat bij SRL gelijk met een zelfvoorzienende wereld, bevolkt door robots en verstoken van menselijk leven. Dit apocalyptisch visioen wordt gestalte gegeven in een orgie van geweld waarin monstrueuze vehikels vervaardigd uit kranen, jet-motoren, raketwerpers en ander vervaarlijk tuig elkaar te lijf gaan. Pauline laat als het ware de machines ontsproten die Steels uitzet en geeft zo uiting aan de angst van de mens voor de vader-

moord van de technologie. De Brechtiaanse idee van progressie is in dit theater van de massadestructie slechts een perverse schaduw van zichzelf. Uitkomst van de shows is onveranderlijk een smeulende hoop schroot en een verruikt publiek. De megahappenings van SRL leven dan ook duidelijk van de onmiddellijkheid en de shock. Des te opmerkelijker was dan dat Marc Pauline de aandacht van zijn Brussels publiek ook met video en dia's wist te vangen. Zijn qua materiaal bescheiden documentaire deed alvast uitkijken naar de live-demonstratie die naar verluidt rond de eeuwwisseling in België te beleven zal zijn.

Science strikes back

De hedendaagse toenadering tussen kunst en wetenschap vinden we uitvergroet weerspiegeld op het vlak van de theorievorming. Cultuurtheorie, filosofie en sociologie haken wederzijds in op exacte wetenschappen als fysica, scheikunde en genetica. Net als bij Pauline en Steels resulteert dit doorgaans eerder in een botsing dan in een ontmoeting. 'Science Wars', de naam die dit breed 'debat' in de VS opgeplakt kreeg, laat er alleszins geen twijfel over bestaan dat hier heel wat minder wederzijdse fascinatie bestaat dan bij de Beursgenodigden. Een even cruciale als leerrijke veldslag in dit verband is de zogenaamde 'Sokal-affaire'.

Alles begon in de lente van 1996, toen het bekende cultuurtheoretische tijdschrift *Social Text* een artikel publiceerde van de New Yorkse fysicus Alan Sokal. Het bewuste essay stoffeerde met lange citaten van onder meer Derrida, Latour, Lacan en Deleuze de affiniteiten tussen de postmoderne cultuurfilosofie en de eigentijdse chaostheorie. Kort daarop verscheen in een ander blad een tekst van diezelfde Sokal die met veel jolijt meldde dat zijn vorige bijdrage niets meer was dan een onzinnige opeenhoping van boutades, het papier niet waard waarop het gedrukt was. Het schandaal van deze onthulling was groot en vond even later ook weerklank in de Franse, Duitse en Engelse pers. De discussie woedt tot vandaag voort en Sokals *tour de force* bezorgde hem dan ook geen windeieren. Een jaar geleden nog mocht de Robin Hood van de exacte wetenschap aanmeren in Antwerpen, waar hij het spilpunt was van een universitair congres georganiseerd door... de menswetenschappen. Inzet van de studiedag aan de UVA was de symbolische bestraffing van de intellectuele masturbatie van de cultuurfilosofie. Terecht stond meer bepaald de vrijblijvende en ongegronde recuperatie van inzichten uit de chaostheorie.

Wat de bijeenkomst rond Sokal leerde, was dat de positieve wetenschappen vandaag inderdaad niet zelden en op een vaak gratuite

manier worden geplunderd door cultuurtheoretici. Omdat het goed staat om 'harde' wetenschap en kunstfilosofie te combineren. Omdat het 'in' is. Dat het resultaat van dergelijk bric à brac een pijnlijke uitkomst kan kennen, was meerdere malen ook in de Beursschouwburg te zien. Absoluut dieptepunt in dit opzicht was de nieuwe aflevering van het 'levende tijdschrift' *De Blinddoek*. Hoofdredacteur Bart Meuleman, die zich door videast Stefaan Decostere aangesproken voelde om 'iets rond Internet' te doen, had zo te zien inderhaast enkele vermeende experts – cultuurfilosofen en publicisten – opgetrommeld. Al gauw bleek dat de ene helft van het gezelschap haast manisch zou blijven insisteren op zijn gelijk. De anderen bleven de hele avond druk doende met het zoeken naar de kern van het debat en wat ze er dan wel mee te maken mochten hebben. Meuleman stond erbij en keek ernaar, op geen enkel moment bij machte het zieltogende gebeuren te reanimeren. Een avondje stuurloos gebabbel.

Welcome to the Church of the Postmodern, de als multimediale happening aangekondigde act van academica Anna Balsamo (Georgia Institute of Technology) en beeld- en geluidssampler David Shea, bleek eveneens een slag in het water. Het duo serveerde een pastiche bestaande uit fragmenten van dezelfde postmoderne cultuurfilosofen die tevoren Alan Sokal al op zijn paard hadden gekregen. De erudiete collage werd gelardeerd met video en muziek. Bindmiddel van het dispaaraat evenement vormde klaarblijkelijk het aftandse standpunt van de 'Unholy Spirits', van de veronachtzaamde vrouwen in het overheersend mannelijke discours. De toeschouwer stond erbij en keek ernaar, moedeloos.

Aanzienlijk minder pretentius maar evenredig simpel was de performance van Critical Art Ensemble. Met *The Flesh Machine*, een tussenvorm van lezing, theatrale sketch en installatie, ontwarde het Amerikaanse gezelschap de perfide knoop die informatie- en biotechnologie bindt. De bescheiden opzet en het déjà-vu-effect maakte evenwel dat ook CAE – nochtans niet aan hun proefstuk toe – allesbehalve hoge toppen scheerde.

Riepen deze gebruskeerde klonen van wetenschap en kunst, kennis en spel de argumentatie van Sokal in herinnering, de Beurs bewees toch ook dat het anders kan. Alles hangt van het uitgangspunt af. Zo bleek de coup van Sokal bij nader inzien vooreerst gemotiveerd door een interne strijd tussen wetenschappelijke paradigma's. 'Wie denkt dat de wetten van de wetenschap sociale conventies zijn, nodig ik uit om uit het raam van mijn appartement (twintigste verdieping) te sprin-